ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଉପାଖ୍ୟାନ

ସେହି ସେହି ସମୟମାନଙ୍କରେ ସାମନ୍ତବାଦକୁ ଏକ ଅବକ୍ଷୟମାନ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୋଲି ଚିନ୍ତା ମଧ୍ୟ କରାଯାଉ ନ ଥିଲା । ତାହା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଥିଲା ଏକ ଗତାନୁଗତିକ କୃଷିଭିତ୍ତିକ, ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ସାମାଜିକ ପରମ୍ପରା ଉପରେ । ସେହି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଯେତେବେଳେ ଶତକଡ଼ା ପଞ୍ଚାନବେ ଲୋକ ଭୂମିହୀନ ରହିବା ଅବସ୍ଥାକୁ କେହି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମଣୁ ନ ଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ଗଜରାଜପୁର ମୌଜାର ଜମିଦାର ଶ୍ରୀଲୋକନାଥ ରାୟଙ୍କର ବିପୁଳ ସମ୍ପତ୍ତି, ବିପୁଳାୟତନ ପ୍ରାସାଦ ଓ ମାଇଲ ମାଇଲ ବ୍ୟାପୀ ଧାନବିଲର ମାଲିକାନା କାହିଁକି ବା କାହାକୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟବୋଧ ହୋଇଥାଆନ୍ତା?

ଶ୍ରୀଲୋକନାଥ ରାୟ ଏକ ବିରାଟ ଅବିଭକ୍ତ ହିନ୍ଦୁ ପରିବାରର ସର୍ବମୟ କର୍ତ୍ତା ଏବଂ ତାଙ୍କର ହୁକୁମ୍‌ରେ ଖାଲି ଗଜରାଜପୁର କାହିଁକି, ଆଖ ପାଖ ପଞ୍ଚ ଛଅ ଖଣ୍ଡି ମଉଜାର ଲୋକମାନଙ୍କର ଜୀବନଯାତ୍ରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେଉଥିଲା । ବେଶ୍ କିଛି ସଂଖ୍ୟାର ଲୋକ ରାୟ ପରିବାରରେ କୋଠିଆ, ମୂଲିଆ ଓ ହଳିଆ ରୂପେ ମୃତୟନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକ ତାଙ୍କର ଭାଗଚାଷୀ ଥିଲେ । ସେ ଅଞ୍ଚଳର କୌଣସି ନ୍ୟାୟ ନିଶାପ ବା ଯାନିଯାତ୍ରା ରାୟଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ଭିନ୍ନ ଘଟିତ ହବା ସମ୍ଭବପର ନ ଥିଲା ।

ତେଣୁ ଲୋକନାଥ ରାୟ ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଦୁହିତା ସୁବର୍ଣ୍ଣ କୁମାରୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ବିବାହ ଦବା ପାଇଁ ଯେ ନିକଟରେ କୌଣସି ବନ୍ଧୁ ଘରର ସନ୍ଧାନ ପାଇ ନ ଥିଲେ, ଏହା ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ କଥା । ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ସର୍ତ୍ତ ଥିଲା ଯେ ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ତାଙ୍କ ପରି ପ୍ରଭୂତ ବିତ୍ତଶାଳୀ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟୂନ ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ଅବସ୍ଥାର ଲୋକ ହେଇଥିବା ଉଚିତ୍, ଯାହାଙ୍କର ବଂଶ ପରମ୍ପରା ତାଙ୍କୁ ରାୟ ପରିବାରର ବୁନିଆଦି ସହିତ ସମସ୍କନ୍ଧ କରିପାରିବ । ପ୍ରଥମ ସର୍ତ୍ତ ପୂରଣ ହେଇ ସାରିବା ପରେ ଜାମାତାର ରୂପ, ଗୁଣ ଓ ବିଦ୍ୟା ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟର କଥା । ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ସୁଦୂର ଅଗରପଡ଼ାର ମର୍ଦ୍ଦରାଜବଂଶ ସହିତ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଜାମାତା ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ଦେଖିବାକୁ ସୁପୁରୁଷ ଥିଲେ ଓ ରେଭେନ୍‌ସା କଲେଜରେ ଆଇ.ଏ. ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ି ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ମୌରସୀ ସମ୍ପତ୍ତିର ବାର୍ଷିକ ଆୟ ସେମାନଙ୍କର ଖର୍ଚ୍ଚ ତୁଳନାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ଥିଲା । କଟକ ସହରରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବାବେଳେ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗୃହ ଭଡ଼ା ନେଇ ଦାସଦାସୀମାନଙ୍କ ଗହଣରେ ରହି ଏକ ଅଭିଜାତ ଗୃହର ସନ୍ତାନର ଏପରି ପ୍ରଚୁର ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କର ଓ ତାଙ୍କ ବଂଶର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଓ ଖ୍ୟାତିର ପରାକାଷ୍ଠା ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଅଭିଜାତ ପରିବାରକୁ ଅଜଣା ନ ଥିଲା । ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପୀ ଲୋକନାଥ ରାୟଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଅଲିଅଳ କନ୍ୟା ସୁବର୍ଣ୍ଣ କୁମାରୀଙ୍କର ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ଯେତେବେଳେ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାରର କର୍ଣ୍ଣଗୋଚର ହେଲା, ସେ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସେମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦ ସହକାରେ ସ୍ୱାଗତ କରିଥିଲେ; ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ପଛେ ପଛେ ଆସିବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିବା ପ୍ରଭୂତ ପରିମାଣର ଯୌତୁକର ଆଶାରେ ।

ବିବାହ ସମୟରେ ଲୋକନାଥ ରାୟଙ୍କର ଆୟୋଜନରେ ସାମାନ୍ୟତମ ତ୍ରୁଟି ବା କାର୍ପଣ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇ ନ ଥିଲା ଏବଂ ଭୂରି ଭୋଜନ ପରେ ବିବାହ ଭୋଜିରୁ ଫେରୁଥିବା ଆଖପାଖ ପାଞ୍ଚଖଣ୍ଡ ଗାଁର ଲୋକେ ଯେତେବେଳେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କହି ନିଜ ନିଜ ଗାଁକୁ ଫେରୁଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦବାପାଇଁ ମୃତଦାର ଲୋକନାଥ ରାୟ ଏକାଧାରରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଓ କୁଣ୍ଠିତ ହୋଇ ପଡୁଥିଲେ । ମୃତଦାର ଲୋକନାଥ ରାୟଙ୍କର ସ୍ନେହହୀନ, ଏକୁଟିଆ ଜୀବନରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ସହିତ ଯାଇଥିବା ପ୍ରଭୂତ ପରିମାଣର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଲଙ୍କାର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯୌତୁକ ଦ୍ରବ୍ୟ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାରକୁ ଆଶାତୀତ ଭାବରେ ଆମୋଦିତ କରିଥିଲା । ରାଜକନ୍ୟା ଓ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ରାଜ୍ୟ, ଏହା ହିଁ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କ ପରି ଯୋଗ୍ୟ ଜାମାତାଙ୍କର ନ୍ୟାଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ୟ ଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ଏହି ନାଟକର ନାୟିକା ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ଏ ସମସ୍ତ ବ୍ୟାପାରରେ ଜ୍ଞାନ ଅଳ୍ପ କିଛି ଥିଲେ ହେଁ ସଚେତନତା ଥିଲା ତତୋଽଧିକ ସ୍ୱଳ୍ପ । ତାଙ୍କ ପିତା ଲୋକନାଥ ରାୟଙ୍କର ସମ୍ପତ୍ତି ବା ଦେଇଥିବା କନ୍ୟାସୁନା ବା ତାଙ୍କର ଭାବୀ ପତିଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଓ ପଠନ ଯୋଗ୍ୟତା ସମ୍ପର୍କରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଜ୍ଞ ଥିଲେ ବୋଲି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ତତ୍କାଳୀନ ସମାଜ ପରମ୍ପରା ଅନୁଯାୟୀ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ, ପିତାଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଏକ ଅଜଣା ଅଶୁଣା ଅନ୍ଧକୂପ ଭିତରକୁ ଲମ୍ଫ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । କିଏ ତାଙ୍କର ସ୍ୱାମୀ, କିଏ କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି, ତାହା ତାଙ୍କର ଅଗୋଚର ଥିଲା ।

ସେ କେବଳ ଶିବିକା ଭିତରେ ବସି ଗୋଟିଏ ଦାସୀ ସାହଚର୍ଯ୍ୟରେ ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ସୁଦୀର୍ଘ ପଥ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହେଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଆଗରେ କିଏ କିଏ ଯାଉଥିଲେ ବା ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ କେତୋଟି ମାଲବାହୀ ଶକଟ ଅନୁଧାବନ କରୁଥିଲେ, ସେ କଥା ଜାଣିବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ନ ଥିଲା । ବେଳେବେଳେ ଶୁଖିଲା ଠୋ' ଠୋ' ଧାନକ୍ଷେତ ବା କେତେବେଳେ ବଣଲଟା ଓ ପୁଣି କେତେବେଳେ ଛାୟାଘନ ଆମ୍ବତୋଟା ଭିତର ଦେଇ ତାଙ୍କର ଶିବିକା ଚାଲିଥିଲା ବେଳେ ଶିବିକା ଦ୍ୱାରକୁ ସାମାନ୍ୟ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରି ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ତାଙ୍କର ଅନିଶ୍ଚିତ ଭବିଷ୍ୟତ କଥା ଚିନ୍ତାକରି ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲେ । କେତେ ସମୟ ପରେ ଶିବିକାବାହକମାନେ ସାମାନ୍ୟ ବିଶ୍ରାମ ନେଇ ପୁଣି ଶିବିକା କାନ୍ଧ ଉପରକୁ ଟେକି ଏକ ନୂତନ ଉତ୍ସାହରେ ଯୌଥ କଣ୍ଠରେ ଡାକୁଥିଲେ, "ହୁମର ଭାଇରେ- ଚାଲ ଜୋରେ, ହୁମର ଭାଇରେ ଚାଲ୍ ଜୋରେ" ଏବଂ ଶିବିକା-ବାହକମାନଙ୍କର ଏକ ଯୌଥ ଏକତାଳି ଉଚ୍ଚାରଣ ଗ୍ରାମ ସୀମାନ୍ତମାନଙ୍କରେ ଅସଂଖ୍ୟ ନରନାରୀଙ୍କର କୌତୂହଳକୁ ଉଦ୍ଦୀପ୍ତ କରୁଥିଲା । ଅଗରପଡ଼ା ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଥିଲା ଦୁଇଦିନର ରାସ୍ତା ଓ ତାହା ଶିବିକା ନିବଦ୍ଧ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଳାନ୍ତିକର ଥିଲା ।

ଗନ୍ତବ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚିବାବେଳକୁ ନବ ବିବାହିତ ଦମ୍ପତ୍ତିଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବା ପାଇଁ ସଜ୍ଜିତ ତୋରଣ, ଆଲୋକ ସଜ୍ଜା ଓ ବାଦ୍ୟରୋଳ ଭିତରେ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାର ସେମାନଙ୍କର ସାଧ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଚୁର ଆୟୋଜନ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ନବବଧୂ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ତାହା ଦେଖିବାର ଅବକାଶ ମଧ୍ୟ ନ ଥିଲା । ସେ ଗୋଟିଏ ନାତିପ୍ରଶସ୍ତ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଅହରହ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାରର ଅନ୍ତେବାସୀ ତଥା ସାଇ ପଡ଼ିଶାର ଅସୁମାରୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଙ୍କଦ୍ୱାରା ବେଷ୍ଟିତା ହୋଇ ବନ୍ଦିନୀ ଥିଲେ ଓ ଥରକୁ ଥର ତାଙ୍କର ମୁହଁ, ଗୋଡ଼ହାତ ଓ ବେକରେ ଲଗେଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଅଳଙ୍କାର ସବୁ ତନଖି କରାଯାଉଥିଲା । ମଝିରେ ମଝିରେ ଦିଆଯାଉଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ ଟିପ୍ପଣୀ ସବୁକୁ ଏକାଠି କଲେ ତା' ର ସାରମର୍ମ ହେବ ଯେ, ବାପ ଝିଅକୁ ଯାହା ଦେଇଛି, ତାହା ଖାଣ୍ଟି ଜୟପୁରୀ ସୁନା ଓ ଝିଅଟି ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଝିଅ ନ ହୋଇଥିଲେ ଏତେ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣର ଗହଣା ଦବା ସଚରାଚର ଦେଖିବା ଦୁର୍ଲଭ । ଏଇ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ ସମବେତ ଅନିସନ୍ଧିତ୍ସୁମାନେ ଗୋଟିଏ କଥା ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିପାରି ନ ଥିଲେ, ତାହା ହେଲା ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଥିଲେ ଈଷତ୍ କୃଷ୍ଣକାୟା ଓ ପ୍ରାୟ ଅସୁନ୍ଦରୀ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଯଥା ସମୟରେ ମଧୁଶଯ୍ୟା ରାତ୍ରିର ସମସ୍ତ ବାହ୍ୟ ସାଜସଜ୍ଜା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏକ କମ୍ପିତ ପ୍ରଦୀପ ଶିଖାର କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ମଳିନ ରୂପ, ଚତୁର ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କର ଆଖିକୁ ଏଡ଼ାଇ ଯାଇ ପାରି ନ ଥିଲା । ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାରକୁ ବଡ଼ବୋହୂ ହେଇ ଆସିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ସେଦିନ ରାତିରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କୁ ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉପଦେଶ ଶୁଣାଇ ଥିଲେ ସତ, କିନ୍ତୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ଅନୂଢ଼ା ଜୀବନର ଏକ ବହୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ରାତ୍ରି ସେଦିନ ବିଡ଼ମ୍ବିତ ହୋଇଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ଜୀବନରେ ଯେ ଏହି ଘଟଣା ନୂତନ କରି ଘଟିଲା ଏପରି ନୁହେଁ । ତାହା ଥିଲା ତତ୍କାଳୀନ ସାମନ୍ତବାଦୀ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ପରିଶିଷ୍ଟ । ଅନେକ ସୁନ୍ଦରୀ, ଅନିନ୍ଦ୍ୟ ସୁନ୍ଦରୀ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀମାନଙ୍କର ମଧୁଶଯ୍ୟା ରାତ୍ରି ମଧ୍ୟ ବିଡ଼ମ୍ବିତ ହେଇଛି । ତାହା ଥିଲା ସମସାମୟିକ ସ୍ୱୀକୃତ ପରମ୍ପରା ।

ପ୍ରତିଟି ସଂଭ୍ରାନ୍ତ ବଂଶରେ ଗୋଟିଏ ଚଉପାଢ଼ି ବା ବାହାର ଘର ଥିଲା ଏକ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଅଙ୍ଗ । ଦେଶ ବିଭେଦରେ ତାହାର ନାମାନ୍ତର ଥାଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ସର୍ବତ୍ର ତାହାର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ଏକ ଓ ଅଭିନ୍ନ । ପରିବାରର ପରିସରଠାରୁ ସାବଧାନ ଦୂରତ୍ୱ ଭିତରେ ଏକ ଘର ରହିଥିବା ଉଚିତ; ଯାହାର ପ୍ରୟୋଜନ ବହୁବିଧ । ଗୃହର ଅଧିଷ୍ଠାତା ଦେବତାଙ୍କର ଯାନିଯାତ୍ରା ସମୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ବିମାନ, ପାଲିଙ୍କି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆୟ ଅଳଙ୍କାର ଗଚ୍ଛିତ ରହିବାର ପ୍ରୟୋଜନକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ମଧ୍ୟ ଜମିଦାର ତାଙ୍କର ପାର୍ଶ୍ୱଚରମାନଙ୍କୁ ଘେନି ଗ୍ରାମରେ ଗୋଷ୍ଠୀ ବିବାଦ ତଥା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବିବାଦ ସବୁ ମୀମାଂସା କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ପ୍ରଶସ୍ତ ସ୍ଥାନର ପ୍ରୟୋଜନ । ତେଣୁ ସେହିପରି ସ୍ଥାନରେ ଗୃହର ନାରୀ ଓ ଶିଶୁମାନଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ଯେ ଅବାଂଛିତ ଏହା ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ।

ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟହ ଗ୍ରାମରେ କିଛି ନା କିଛି ବିବଦମାନ ସମସ୍ୟା ଥାଏ । ତେଣୁ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ସେଥିପାଇଁ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟଟିକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରି ଥାଆନ୍ତି । ଠାକୁରଙ୍କର ଆଳତି କାମ ବଢ଼ିଗଲେ, ଚଉପାଢ଼ି ଉପରେ ଆସର ଜମେ । ଯୋଡ଼ହସ୍ତ ବାଦୀ ବିବାଦୀମାନଙ୍କର ଉକ୍ତି ଶୁଣି ରାୟ ଘୋଷଣା କଲାବେଳକୁ ରାତି ଢେର୍ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ଯେଉଁଦିନ ଏଇ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଅଦାଲତରେ ବିଚାରଣା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ମାମଲା ନ ଥାଏ, ସେଦିନ ଗୋଟିଏ ପେଟ୍ରୋମାକ୍ସର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଲୋକରେ ଚାଲେ ପଶାଖେଳ-ଶେଷ ବାଜି ଜମିଦାର ଜିତିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଏକ ନଳୀଦ୍ୱାରା ଜମିଦାରଙ୍କର ମୁଖ-ବିବରଯୁକ୍ତ ଗୁଡ଼ାଖୁ ହୁକ୍କାର ଦିକି ଦିକି ନିଆଁ ନିର୍ବାପିତ ହବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଏଯାବତ୍ ସବୁ କିଛି ପ୍ରକାଶ୍ୟ, ସବୁକିଛି ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଓ ବୋଧହୁଏ ସବୁକିଛି କରଣୀୟ, କିନ୍ତୁ ତା ' ପରେ ଯେତେବେଳେ ରାତ୍ରି ସାମାନ୍ୟ ଗଭୀର ହୋଇଆସେ, ଯେତେବେଳେ ଆଲୋକର ତେଜ ମଳିନ ପଡ଼ି ଆସେ, ସେଇ ସ୍ତିମୀତ ଆଲୋକରେ ଅନେକ ବୋତଲ ଖୋଲିବାର ଶବ୍ଦ ଭାସି ଆସେ ଓ ଏକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ନିଶାର୍ଦ୍ଧର ଅଖଣ୍ଡ ନୀରବତାକୁ ସହସା ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ କରି ଶୁଣାଯାଏ କେଉଁ ନୂପୁର ବିଳାସିନୀମାନଙ୍କର କୁଣ୍ଠିତ କିଙ୍କିଣି । ସେତେବେଳକୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷାମାଣା ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀମାନଙ୍କର ତନ୍ଦ୍ରାଚ୍ଛନ୍ନ ଆଖିର କଜ୍ଜଳଗାର ବିବର୍ଣ୍ଣ ହେଇଯାଇଥାଏ ଓ ଶ୍ଳଥ କବରୀର ବକୁଳମାଳ ହେଇଥାଏ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ।

ଏଇଆ ହିଁ ହବା ଉଚିତ । ତେଣୁ ଏଥିରେ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ କେହି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କିଛି ନ ଥିଲା, ଆଉ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ମଧ୍ୟ କାହିଁକି କିଏ ଆଶା କରନ୍ତା? ଲୋକନାଥ ରାୟଙ୍କ ପରିବାରରେ ଏତାଦୃଶ ଆଚରଣର ମଧ୍ୟ ଭୂରି ଭୂରି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ; କିନ୍ତୁ ଅନୂଢ଼ା ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ପାଇଁ ଦାସୀ ପୋଇଲୀମାନଙ୍କଠାରୁ ଏ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଗୋପନ ସମ୍ବାଦ ପାଇବା ଓ ନିଜର ବିବାହିତ ଜୀବନରେ ଏହାକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବା ଭିତରେ ପ୍ରଭେଦ ଥିଲା ଆକାଶ-ପାତାଳ । କିନ୍ତୁ କହିବେ କାହାକୁ? ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଦିବାଲୋକରେ ନବବିବାହିତା ବଧୂର ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସହିତ ମିଳାମିଶା ବା କଥୋପକଥନ ନିଷିଦ୍ଧ, ସନ୍ଧ୍ୟା ନଇଁ ଆସିଲେ ଚଉପାଢ଼ିରେ ବସି ନିଶାପ କରିବା ବା ପଶା ଖେଳିବା ଏକ ଜମିଦାରୋଚିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ରାତ୍ରିର ଆନ୍ତରିକତା- ଯାହା ନବବିବାହିତ ଦମ୍ପତିମାନଙ୍କର ଏକାନ୍ତ ନିଜସ୍ୱ, ତାହା ବିଡ଼ମ୍ବିତ ।

ଏହିପରି ହୁଏତ ଦିନ ପରେ ଦିନ ଅନେକ କାଳ ଗଡ଼ି ଚାଲିଥାଆନ୍ତା, ଯଦି ଦିନେ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ କୌଣସି ଜରୁରୀ କାର୍ଯ୍ୟରେ କଲିକତା ବାହାରି ନ ଥାଆନ୍ତେ । କଲିକତା! କାହିଁ କେତେବାଟ! ସେକଥା ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ଅନୁଭବକୁ ଆସୁନଥିଲା । ଏତିକି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଯେ କଲିକତା ରମାନା ହବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରତାପ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ପାଇଁ ଅନେକ ନୂଆ ନୂଆ ଜିନିଷ ଆଣିବେ ବୋଲି ସ୍ତୋକ ବାକ୍ୟ ଶୁଣେଇଥିଲେ ଓ ତାହା, କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ, ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଆଶାର ସଞ୍ଚାର କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ କଅଣ ହେଲା ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କର? କୁଆଡ଼େ ରହିଲେ ସିଏ? କଣ୍ଡ ଦିନ ଗଡ଼ିଯାଇ ମାସ ପରେ ମାସ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କର କୌଣସି ସମ୍ବାଦ ନାହିଁ – ଚିଠି ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ।

ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କର ଏପରି ଆକସ୍ମିକ ଭାବରେ ନିରୁଦ୍ଦେଶ ହବା ଅଗରପଡ଼ା ମାହାଲ ଓ ବିଶେଷ କରି ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାର ଭିତରେ ଏକାଧାରରେ ଏକ ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ ଓ ଅସହାୟତାବୋଧ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ପ୍ରତାପଙ୍କର ସାନଭାଇ ହରିହର ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାରର ହାଲ ଧରିଥିଲେ, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତାପ ଫେରିନାହାନ୍ତି । କାରଣ ଜମିଦାରୀର ଦୈନନ୍ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟ ନ ତୁଲାଇଲେ ନ ଚଳେ । ଅନଭିଜ୍ଞ ହରିହର ବେଳେ ବେଳେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କୁ କୌଣସି ବିଷୟ ପଚାରିଲେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ କେବଳ ନୀରବ ରହନ୍ତି ଓ କଦବା କ୍ୱଚିତ କଥା କହିଲେ ସେଇ ଏକା କଥାକୁ ଦୋହରାନ୍ତି, "ମୁଁ କଅଣ ଜାଣେ? ମତେ ଗଲାବେଳେ ପଦେ ହେଲେ ତ କିଛି କହିଗଲେ ନାହିଁ ।"

ଏହି ସମୟ ଭିତରେ ଅଗରପଡ଼ାର ଲୋକମାନେ ନୀରବ ଦର୍ଶକ ନ ଥିଲେ । ସେମାନେ ନାନା ସମୟରେ, ନାନା କୌଶଳରେ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଗୋପନ ସମ୍ବାଦ ସବୁ ପରିବାର ମହଲରେ ଯଥା ସମୟରେ ପରିବେଷଣ କରୁଥିଲେ । ତା' ର ସଂଗୃହୀତ ସାରାଂଶ ହେଲା ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ କଲିକତାରେ ଗୋଟିଏ ଘର କିଣି, ରକ୍ଷିତା ରଖି, ମଦ୍ୟପାନ ଓ ଜୁଆଖେଳରେ ସମୟ ଅତିବାହିତ କରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କେହି କେବେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିନାହାଁନ୍ତି ଯେ ଏତେ ପ୍ରଭୂତ ଅର୍ଥ ଏକ ସମୟରେ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କର ହସ୍ତଗତ ହେଲା କିପରି? ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ନୀରବ ରହନ୍ତି କେବଳ । ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ଏହି ଅଖଣ୍ଡ ନୀରବତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଓ ଜମିଦାରୀ ବା ଗୃହକର୍ମର ଦାୟିତ୍ୱ ନବାର ନିର୍ଲିପ୍ତତା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଯାହା ତାଙ୍କୁ ମଝିରେ ମଝିରେ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା, ତାହା ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୃହବଧୂକୁ ସହିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ତା' ହେଲେ ଯେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଏଇ ଆକସ୍ମିକ ଗୃହତ୍ୟାଗ ଓ କଲିକତାରେ ଏକ ଅସାମାଜିକ ଜୀବନଯାପନ ପାଇଁ ଏକମାତ୍ର ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଦାୟୀ । ଏଥିରେ ମଧ୍ୟ କେବେହେଲେ ପ୍ରତିବାଦ କରି ନାହାନ୍ତି ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ । ତାଙ୍କର ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିବା, ଗୃହଯୋଗ୍ୟା ହବା, ବିବାହ କରି ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହବା ପରି ଏହାକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ବିନା ପ୍ରତିବାଦରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିଲେ ।

ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ନିଖୋଜ ହବା ପରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ପିତା ଲୋକନାଥ ରାୟ ଥରେ ଅଗରପଡ଼ା ଆସି ସ୍ୱଳ୍ପାଭରଣା, ବିମର୍ଷ ହତଶ୍ରୀ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କୁ ସଙ୍ଖୁଳି ଯିବା ପରେ ତାଙ୍କର କନ୍ୟାକୁ ଥରେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ନବାପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉତ୍‌ଥାପନ କରିଥିଲେ । ହରିହର ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ସମ୍ମତି ଦେଇଥିଲେ ।

ଯଥା ସମୟରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଯେଉଁ ବାଟେ ବାଟେ ଆସିଥିଲେ ଠିକ୍ ସେହି ବାଟେ ବାଟେ ପିତ୍ରାଳୟକୁ ସବାରି ଯୋଗେ ଫେରିଗଲେ । କିନ୍ତୁ ଫେରିଲା ବେଳେ ଆସିବା ବେଳର ବିଷୟ ସମ୍ଭାର ତାଙ୍କର ଅନୁଗମନ କରୁ ନ ଥିଲା । ଶିବିକାରେ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପିନ୍ଧା ଲୁଗାପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପେଟିକା ଭିନ୍ନ ଅବଶିଷ୍ଟ ଥିଲା ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ହାତ୍‌ବାକ୍‌ସ, ଯେଉଁଥିରେ ତାଙ୍କର ଅଳଙ୍କାରାଦି ଗଲାବେଳେ ସାଙ୍ଗରେ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଫେରିଗଲାବେଳେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ଥିଲା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ନିରୁଦ୍‌ବିଗ୍ନ ଓ ନିର୍ଲିପ୍ତ । ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ କେବେ କୌଣସି କଥାରେ ଲିପ୍ତ ହବାର ସୁଯୋଗ ପାଇ ନ ଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହବା ପରେ ଆଉ ତାଙ୍କର ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହବାର ମଧ୍ୟ କୌଣସି ହେତୁ ନ ଥିଲା । ସେ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କର ସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କୁ ବର୍ଜ୍ଜନ କରିଛନ୍ତି ଓ ଶ୍ୱଶୁରାଳୟରେ ବା ପିତ୍ରାଳୟରେ କୁତ୍ରାପି ସେ ଖାଦ୍ୟାଭାବ ହେତୁ ପୀଡ଼ିତା ହେବେ-ଏ ଆଶଙ୍କା ତାଙ୍କର ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ସେ ନିଜକୁ ସର୍ବତୋଭାବେ ଅଦୃଷ୍ଟ ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରିଦେଇଥିଲେ ।

ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ପିତ୍ରାଳୟକୁ ଫେରିବା ପରେ ରାୟ ପରିବାରର ଲୋକେ ଯେଉଁ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କଲେ, ସେ ଯେପରି ଅନ୍ୟ ଏକ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ; ଯେପରି ସେ କୈଶୋରରୁ ଯୌବନକୁ ପାଦ ଦଉ ଦଉ ହଠାତ୍ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ କବଳିତ ହେଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । କେଉଁ ଅପଦେବତାର ଅଭିଶାପରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ଜନ୍ମଲିପିରୁ ଯୌବନକାଳଟାକୁ କିଏ ଯେପରି ପୋଛି ଦେଇଛି ।

କିନ୍ତୁ ସମୟ କାହାକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ଗଡ଼ି ଚାଲିଲା । ସକାଳର ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଯେତେବେଳେ ଠାକୁର ପୂଜା କରି ବସନ୍ତି, ସେତେବେଳକୁ ଖରା ଉଠିଗଲାଣି ଦୋପୁରିଆ ଚାଳ ଛାଆଣି ଘରର ମଥାନ ଉପରକୁ । ଦ୍ୱିପ୍ରହରରେ ଆହାର ସମାପ୍ତ କରି ସେ ଯେତେବେଳେ କୋଳ ଉପରେ ଭାଗବତ ପୋଥି ଖୋଲିଧରି ବସନ୍ତି, ସେତବେଳକୁ ଖରା ପ୍ରାୟ ନଇଁ ଆସିଲାଣି । ତା' ପରେ ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ତାଳଗଛର ମଥାନରୁ ଶେଷ ଖରାଟିକକ ଫିକ୍‌କିନା ଉଭେଇଯାଏ । ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ଜୀବନର ଅବଶିଷ୍ଟ ପ୍ରତିଟି ଦିନ ଠିକ୍ ଅନ୍ୟ ଦିନମାନଙ୍କ ପରି କ୍ଳାନ୍ତିକର, ମନ୍ଥର ଓ ଗତାନୁଗତିକତାର ପୌନଃପୁନିକତା କେବଳ । ସମୟ ଗଡ଼ିଚାଲିଚି-ସୂର୍ଯ୍ୟ-ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପରିବ୍ରାଜନରେ, ମାର୍ଜାର ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଆଖିର ସଂକୋଚନ ଓ ପ୍ରସାରଣରେ । ଏଇପରି ଭାବରେ କାଲିପରି ବା ସବୁଦିନ ପରି ପଇଁତ୍ରିଶଟି ବର୍ଷ ଅତୀତ ହେଇଯାଇଛି । ଏଇ ସମୟ ଭିତରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ କେଉଁଠି ଅବସ୍ଥାନ କରିବା ଉଚିତ ବା ଫେରିଯିବା ପାଇଁ ଶ୍ୱଶୁରାଳୟରୁ ସମ୍ବାଦ ଆସିବା ଉଚିତ କି ନୁହେଁ, ସେ ବିଷୟରେ ସେ ନିଜେ ବା ଉଭୟ ପକ୍ଷର ମୁରବିମାନେ, କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିବା ଦୂରେ ଥାଉ, ଚିନ୍ତା ମଧ୍ୟ କରି ନାହାନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ଏଇ ପଇଁତ୍ରିଶ ବର୍ଷ ଭିତରେ ପୃଥିବୀରେ ଅନେକ କିଛି ଓଲଟପାଲଟ ହେଇଯାଇଛି । ସାମନ୍ତବାଦ କେବଳ ପୁରୁଣା ହେଇ ଯାଇଛି ନୁହଁ । ତାହା ତାହାର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ହରେଇ ବସିଛି । ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦ ହୋଇଛି ଓ ଏହି ସଂସ୍ଥାରେ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଲୋକନାଥ ରାୟମାନେ ଇହଲୀଳା ସମ୍ବରଣ କରିଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ବଞ୍ଚି ରହିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ବଞ୍ଚିଛନ୍ତି ଅତୀତର ଏକ ମୂକସାକ୍ଷୀ ରୂପେ କେବଳ । ଏକର ଏକର ଜମି ପଡ଼ିଆ ପଡ଼ି ରହିଛି ଓ ଦୋପୁରିଆ ଚାଳଘର ସବୁ ଛପର ଅଭାବରୁ ଭାଙ୍ଗିରୁଜି ଯାଇଛି । ତାକୁ ଆଉ ଥରେ ମଜଭୁତ କରି ଠିଆ କରେଇବାର ସ୍ପୃହା ବା ସାମର୍ଥ୍ୟ ନାହିଁ, ବରଂ ଜମିଦାର ପରିବାରମାନେ ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଥିବା ଅଂଶଗୁଡ଼ିକରୁ ନିଜର ଆସ୍ଥାନ ସଙ୍କୁଚିତ କରିଆଣି, ଏକ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଅଥଚ ନିରାପଦ ସ୍ଥାନକୁ ଉଠି ଆସିଲେଣି । ଯେଉଁମାନେ ବଂଶ ପରମ୍ପରା ଅନୁଯାୟୀ ଗତ ପଞ୍ଚ ପୁରୁଷ କିଛି କରି ନ ଥିଲେ, ସେମାନେ ଏବେ ଆଖପାଖ ସହରକୁ ଯାଇ ସ୍କୁଲ, କଲେଜରେ ପାଠ ପଢ଼ାପଢ଼ି କରି ନିଜ ନିଜର ଜୀବିକା ଅର୍ଜନ କଲେଣି; ଆଉ ହବ ନାହିଁ- ଜେ' ପା' ଅମଳର ସେଇ ବିଲ ଗଣ୍ଡାକ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଜୀବନ ନିର୍ବାହ କରିବା ଆଉ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ସେଇ ସମୟର ଲୋକ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଇ ନାହିଁ । କ' ଣ ବା ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଅନ୍ତା? ତାଙ୍କର ଅତୀତରୁ କିଛି ହଜେଇବାର ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ ବା ଆଜିର ଦୁନିଆରୁ କିଛି ପାଇବାର ଆଶା ନାହିଁ । ଦୀର୍ଘ ପଇଁତିରିଶି ବର୍ଷ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ବାଳ ଉପରେ ଆଉ କେଇଟା ଧଳା ସିଆର କାଟି ଦେଇଛି ଓ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ଆଖି ଚାରିପଟର କୃଷ୍ଣକାୟ ବୃତ୍ତ ଦୁଇଟିକୁ ସାମାନ୍ୟ କୃଷ୍ଣତର କରି ଦେଇଛି ମାତ୍ର । ଲୋକନାଥ ରାୟଙ୍କର ଦୁଇ ପୁଅ ଗାଁରେ ରହୁ ନାହାନ୍ତି । ଜଣେ କଟକରେ ପୁଲିସ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ଓ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ପୁରୀ କଲେକ୍ଟରୀଏଟ୍‌ରେ କଅଣ ଚାକିରି କରନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ଗାଁକୁ ଆସନ୍ତି- ଶୁଣନ୍ତି ତଳ ମହଲାଟା ଗତ ବର୍ଷାରେ ଭୁଶୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲା, ଶୁଣନ୍ତି ଠାକୁରାଣୀରେ ଗାଈ ବଳଦ ସବୁ ନିପାତ ହେଇଗଲେ । ସେମାନେ ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଚାକିରିରୁ ପେନସନ୍ ପାଇବେ; କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ସହରରେ ଘର କରି ରହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ଗାଁକୁ ଫେରିଆସିବାକୁ ନାକ ଟେକୁଛନ୍ତି । ଗାଁରେ ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ ନାହିଁ କି ବାଥରୁମ୍ ନାହିଁ । ସେଠି ସେମାନେ ଚଳିପାରିବେ ନାହିଁ, ଏପରି କି ଗାଁର ବୁଢ଼ା-ବୁଢ଼ୀମାନଙ୍କର ସହରରେ ଜନ୍ମହେଇ ଚଳୁଥିବା ନାତି ନାତୁଣୀମାନଙ୍କର ମୁହଁ ମନେ ନାହିଁ କି ନାଆଁ ମଧ୍ୟ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । କଦବା କ୍ୱଚିତ୍ ସେମାନେ ଗାଆଁକୁ ଆସିଲେ କେବେ କେବେ ଗାଆଁର ଦହି, ଦୁଧ ନ ହେଲେ ଟିକିଏ ଘରମରା ଘିଅ ଖାଇ କୁହନ୍ତି, "ଏ ଜିନିଷ ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଆମ ସହରରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଚି!" ନ ହେଲେ ଦିନ ଦି' ଟା ରହି ଗଲାବେଳେ ଚାଉଳ, ଚୁଡ଼ା, ନଡ଼ିଆ ଚାରଣ୍ଡା ବସ୍ତାରେ ବାନ୍ଧି ଚମ୍ପଟ୍ । ଏମାନଙ୍କର ପୋଷାକ ବି ଅଲଗା- ନଳୀ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ଆଉ ଛିଟ ହାୱାନି ।

ଆଗ ପରି ଜମିଦାର ଘରେ ଆଉ କଚିରି ବସେ ନାହିଁ । କେବେ କେମିତି ଏମାନେ ସବୁ ସାହି ଟୋକାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଏକାଠି ହେଇ ସମାଜସଂସ୍କାର ବିଷୟ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଅନ୍ତି । କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଅନ୍ତି ନଳକୂଅ, ତାଇଚୁଙ୍ଗ୍ ଧାନ ଆଉ ଗୋବର ଗ୍ୟାସ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟ କଥା, କିନ୍ତୁ ଗାଆଁ ଲୋକମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଅନେକେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ଏମାନେ ଉଷୁନା ଧାନ କୋ' କିଆରିରେ ଫଳେ, ଅରୁଆ ଧାନ କୋ' କିଆରିରେ ଫଳେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ପଚାରିଲେ କହିବେ, "କିହୋ ପରିଡ଼ା, ଆମେ କୋ' ଗାଆଁରେ ରହୁଚୁ ଯେ ଜାଣିବୁ ।" ଗଣତନ୍ତ୍ର କଥାଟା ଗାଆଁରେ ଜଣାଥିଲା ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାର ଅମଳରୁ; କିନ୍ତୁ ଏବେ ଯୋ' କଥା ବେଶି ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଚି ତା' ହେଲା ସମାଜବାଦ ।

ଏ କଥା ଖାଲି ଲୋକନାଥ ରାୟଙ୍କ ଗ୍ରାମରେ ନୁହଁ- ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କ ଗ୍ରାମର ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ତଦ୍ରୂପ । ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କୁ ଗାଁର ଲୋକେ ପ୍ରାୟ ଭୁଲିଗଲେଣି କହିଲେ ଚଳେ ଏବଂ କଲିକତାରେ ତାଙ୍କର ବଞ୍ଚି ରହିଥିବା କଥା ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଠିକ୍ କୁହାଯାଏନା । ଠାକୁରଙ୍କ ବିମାନ ସହିତ ଚଉପାଢ଼ିରେ ଚାଲିଥିବା ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ମଧ୍ୟ ଅବସାନ ଘଟିଲାଣି । କାରଣ ବହୁଦିନରୁ ସଜଡ଼ା ହେଇ ନ ଥିବା ଚଉପାଢ଼ିର ଚାଳ ପୂରାପୂରି ଭୁଶୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲାଣି; କୁଆଡ଼େ ସବୁ ଉଇ ଖାଇ ଖତରିଗଲାଣି ଠାକୁରଙ୍କ ବିମାନ- ଖାଲି ଯାହା କଙ୍କାଳଟା ପଡ଼ି ରହିଛି । ସେଦିନ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କର ପୁତୁରା ଆଉ ପୁତୁରାବୋହୂମାନେ ଆସିଥିଲେ ଗାଁରେ ଝାମୁଯାତ୍ରା ଦେଖିବାକୁ । ବଡ଼ ପୁତୁରାବୋହୂ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପିନ୍ଧି ଆଖିରେ କଳା ଚଷମା ଲଗେଇ ଦେଖୁଥିଲା- ଝାମୁଆମାନେ କିମିତି ଡହଡହ ରଢ଼ନିଆଁ ଉପରେ ବେତ ହଲେଇ ହଲେଇ ଚାଲିଯାଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ମନେ ହଉଥାଏ, ସେମାନେ ଯେମିତି ସେଇ ନିଆଁର ଧାସରେ ପୋଡ଼ିଯାଉଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ପଳେଇବେ, କାରଣ ଗାଁରେ ଏୟାର୍‌କଣ୍ଡିସନ୍ ମେସିନ୍ ଲାଗି ନାହିଁ- ଗଲାବେଳେ ଠାକୁରଙ୍କ ବିମାନରୁ ଝଡ଼ି ପଡ଼ିଥିବା କୁନ୍ଦା କାଠର କଦମ୍ବ ଫୁଲକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଗଲେ; କହିଲେ, "ଚମତ୍କାର ହେଇଛି- ଓଡ଼ିଶାର ଏ ପ୍ରାଚୀନ ଶିଳ୍ପ ଆଉ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ ନାହିଁ । ଏଥିରେ ଚମତ୍କାର ଟେବୁଲ ଲ୍ୟାମ୍ପ ତିଆରି କରିହବ ।"

ହାୟ! ରାଧାରମଣ ଜୀଉ! ତମର ଛତିଶିବାଟୀ ସମ୍ପତ୍ତି କିଏ କୁଆଡ଼େ ମାରି ଖାଇଗଲେ, ଏଇନେ ତମେ ପଡ଼ିଚ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ରାୟଙ୍କ ଖଳା ଘର ପାଖରେ- ସକାଳେ ଖଣ୍ଡେ ମିଶିରିଭୋଗ, ଆଉ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଟିକିଏ ସୁଜି କ୍ଷୀରୀ ଖାଇ । ତମର ଶଙ୍ଖ, ଭେରୀ, କାହାଳୀ ଘଣ୍ଟିର ଆଳତି କୁଆଡ଼େ ଗଲା? ଏଇନେ ସଞ୍ଜବେଳେ ବିଲେଇ ବେକବନ୍ଧା ଝୁମୁକା ଶବ୍ଦ ପରି ତମ ପାଖରେ ହାତଘଣ୍ଟିଟାକୁ ଟିକିଏ କିଏ ହଲେଇ ଦିଏ । କୁଆଡ଼େ ଗଲା ତମର ଛତ୍ରି, ତ୍ରାସ, ଆଲଟ? ତମର ସୁନାର ବଇଁଶୀ କିଏ ଚୋରିକରି ନେଲା ଯେ ସେ ବଇଁଶୀ ସଢୁଚି କଚିରି ମାଲଖାନା ଭିତରେ ଗତ ପାଂଚବର୍ଷ ହେଲା? ଶୁଣାଯାଉଛି, ଏବେ କୁଆଡ଼େ ସରକାର ନିଲାମ କରିଦେବେ ତାକୁ ଏବଂ ଶେଷରେ ତମର ବିମାନର କୁନ୍ଦା ଶିଶୁକାଠର କଦମ୍ବ କଢ଼ି କାହାର ଡ୍ରଇଂରୁମ୍‌ରେ ଟେବୁଲ୍ ଲ୍ୟାମ୍ପକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡେଇ ଠିଆ ହେଇ ରହିବ ।

ଯେ ଚାଲିଛି ଗୋଟାଏ ଛକାପଞ୍ଝା ଡୁଡୁ ଖେଳ, ସାମନ୍ତବାଦ ଆଉ ସମାଜବାଦ ଭିତରେ । କିନ୍ତୁ ବହୁବେଳୁ ସାମନ୍ତବାଦର ପାହି ଛାଡ଼ିଗଲାଣି । ସାମନ୍ତବାଦର ଖେଳାଳିମାନେ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ମରି ସାରିଲେଣି । ସାମନ୍ତବାଦ କେବଳ ଖେଳୁଚି କା' ରେ । ସମାଜବାଦର ଖେଳାଳିମାନେ ନିର୍ବିଘ୍ନରେ, ନିଧଡ଼କ୍‌ରେ ପାହି ଡେଇଁ ପଳାତକ ସାମନ୍ତବାଦର ନିଜସ୍ୱ ଘରେ ପ୍ରବେଶ କରି ବଳାତ୍କାର ପୂର୍ବକ ନେଇ ଆସୁଛନ୍ତି, କେତେବେଳେ ବିମାନର କୁନ୍ଦା କଦମ୍ବ କଢ଼ି ତ କେତେବେଳେ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କର ପିତଳ ହୁକ୍‌କା, ନ ହେଲେ କେତେବେଳେ ସଙ୍ଗାସାଇତା ତାଳପତ୍ର ପୋଥି-ଯାଦୁଘରେ ସାଇତି ରଖିବା ପାଇଁ ।

କିନ୍ତୁ ଏ ଛକା ପଞ୍ଝା ଖେଳ ଭିତରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ନାହାନ୍ତି । ସେ ଲୋକନାଥ ରାୟଙ୍କ ପରିବାର ଭିତରେ ତାଙ୍କର ପେଟୁଆ ଧାନ କୋଠି ପରି, ନ ହେଲେ ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆରେ କାହିଁ କୋ' କାଳୁ ପଡ଼ିଥିବା ଅକର୍ମଶିଳା ପଥର ଖଣ୍ଡକ ପରି, ନ ହେଲେ ତାଙ୍କର ଦୋପୁରିଆ ପଞ୍ଚପୁରୁଷୀ ଆଟୁ ଘରର

ମୋଟା ମୋଟା ଶାଳ ଗଛର ଶେଣୀ ପରି ସ୍ଥାବର ହେଇଯାଇଛନ୍ତି । ଅକର୍ମା ପରି ବହୁବର୍ଷ ପଡ଼ି ରହିବା ଭିତରେ କେଉଁଠି କେମିତି ଘୁଣ ଧରିଯାଇଛି ହୁଏତ; ନହେଲେ ସମସ୍ତ ମୌଳିକ ଗୁଣ ରହିଛି ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ । ସକାଳର ନିତ୍ୟକର୍ମ ସରିଲେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ତାଙ୍କର ସେଇ ଜେ'ମା କାଳର ପୁରୁଷ ଲୁହା ହାତବାକ୍ସ ଖଣ୍ଡକ ଦରମେଲା କରି ତା' ଭିତରୁ କେତେବେଳେ କେମିତି ଓଟାରି ଆଣନ୍ତି କସ୍ତା ଖଣ୍ଡେ, ନ ହେଲେ ଭାଗବତ ପୋଥି । ଆଉ ତାକୁଇ ଦିନସାରା ଗୁଣୁଗୁଣୁ ହେଇ ପୁଣି ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲେ ସାଇତି ଦିଅନ୍ତି ତାଙ୍କର ହାତବାକ୍ସ ଭିତରେ ।

ଏଇ ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଭିତରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ରାୟ ପରିବାରରେ ଓ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାରରେ ଏକ ଜୀବନ୍ତ କିମ୍ବଦନ୍ତୀରେ ପରିଣତ ହୋଇସାରିଲେଣି । ସେଇ ଯେ ପଇଁତ୍ରିଶ ବର୍ଷ ତଳେ ଗୋଟାଏ ଆଖି ଦେଖିଲା ପରି ବାହାଘର ହେଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ ଆଖପାଖ ପଞ୍ଚ ଛ' ଖଣ୍ଡ ଗାଁର ଲୋକେ ଗୋଟାଏ ମନେ ରହିଲା ପରି କାନିକା, ମାଛ ଆଉ କ୍ଷୀରୀ ଭୋଜି ଖାଇ ଫେରିଥିଲେ, ସେଇ ଯେ ନୂଆବୋହୂଙ୍କୁ ଅଗରପଡ଼ାର ସାଇପଡ଼ିଶାର ମାଇପେ ଆସି ଦେଖିଥିଲେ ଦିହସାରା ସୁନା ଛାଇ ହେଇଯାଇଛି, ସେ' କଥା ଆଜି ମଧ କେହି ପାସୋରି ଯାଇ ନାହାନ୍ତି । ସେ କାଳର ଭୋଜି ଖାଇଥିବା ଲୋକେ; କି ବେକ, ମୁହଁ ଦରାଣ୍ଡି ଗହଣା ପରଖିଥିବା ଲୋକେ କିଏ କୁଆଡ଼େ ଗଲେଣି; କେବେ ମୁହଁରୁ ମୁହଁ ହେଇ ସେ ସମୟର ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଆଜିଯାଏ ଏଇ ସମାଜବାଦୀ ଯୁଗର ପିଲାଙ୍କ ସ୍ମୃତି ଭିତରେ ଜାଜ୍ୱଲ୍ୟମାନ ରହିଚି । କିନ୍ତୁ କୁଆଡ଼େ ଗଲା ସେଇ ସବୁ ସୁନା ଗହଣା? କୁଆଡ଼େ ଗଲା ସେ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ? ଏ ବିଷୟ ନେଇ କେବେ କେମିତି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲେ, ସେଇ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ କଥାଟି ପ୍ରାୟ ପୁନଃ ଉଚ୍ଚାରିତ ହେଇଥାଏ, "କୁଆଡ଼େ ଆଉ ସବୁ ଯିବ? ଘରେ ପଶି ତ ଚାରି ପଞ୍ଚମାସ ଯାଇଚି କି ନାହିଁ ଘଇତାକୁ ଖାଇଲା, ସେ ଦିନରୁ ତ କେବେ କେହି ତାକୁ ଗହଣା ଲଗେଇବାର ଦେଖି ନାହିଁ- ପୂରେଇଥିବ ତା' ବାକ୍ସ ଭିତରେ, ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଯିବ? କାହାକୁ ଦେଲା ନା ନେଲା?" କଥାରୁ କଥା ମେଲେ । ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ୀମାନଙ୍କର ତରୁଣମାନଙ୍କୁ କେଉଁ ସମୟରେ କିଛି ହେଲେ କହିବାର ନ ଥାଏ । କାରଣ ତରୁଣମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ ବିଷୟରେ ଯାହା ଜାଣନ୍ତି, ବୁଢ଼ାମାନେ ତା'ର କାଣିଚାଏ ସୁଦ୍ଧା ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ସବୁ ସମୟର ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ୀମାନଙ୍କର ସେଇ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ବକ୍ତବ୍ୟ-ତାଙ୍କ ସମୟରେ ଦୁନିଆ କଅଣ ଥିଲା! ତେଣୁ କଥା ଗଡ଼ି ଚାଲେ- କେମିତିକିଆ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ବାହା ହେଇ ଆସିଥିଲା- କେତେ କେତେ ଜାଗାରୁ ତା' ବାହାଘରରେ ବାଣ ଫୁଟେଇବାକୁ ବାଣ ତିଆରି କରାହେଇ ଆସିଥିଲା- କେତେଦିନରେ କେତେ ଖଣ୍ଡ ଶଗଡ଼ ନେଇ ବରଯାତ୍ରୀମାନେ କନ୍ୟାକୁ ନେଇ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଓ ସେ ସମୟରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ କେତେ ଗହଣା ପିନ୍ଧିଥିଲା- ଯାହାକୁ ଦେଖି ଅପର ପକ୍ଷର ଲୋକଙ୍କର ଆଖିଗୁଡ଼ାକ କୁଆଡ଼େ ତାଳୁରେ ଖୋସି ହେଇ ଯାଇଥିଲା!

ଶତକଡ଼ା ଚାରିଭାଗ ସତ୍ୟ ସହିତ ଛୟାନବେ ଭାଗ କଳ୍ପନା ମିଶି ଯାଇ ଯାହା ହଉ ନ ହଉ ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଗଜରାଜପୁର ଓ ଅଗରପଡ଼ାର ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ବୟସ୍କ ଲୋକମାନଙ୍କର ସନ୍ଧ୍ୟାଟା ଜମେ ବେଶ୍ । ପିଲାମାନେ ଆଁ କରି ଗପ ଶୁଣିଯାଉଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ କଳ୍ପନା ଡେଣା ମେଲେ । ଏଁ, ଏତେ ସୁନା ପୁଣି ଗୋଟାଏ ବାହାଘରରେ? କିଏ କହେ, ଗୋଟାଏ ଡାକୋଟା ବିମାନ କିଣି ହବ ଆଜିକାଲି- ଆଉ କିଏ କହେ ଦୁଇଥର ରାଉଣ୍ଡ ଦି ୱାରଲ୍ଡ଼ ଟ୍ରିପ କରିହବ । ଆଉ କିଏ କହେ, ଆରେ ବୁଢ଼ୀ କି କହ- ସବୁ ଯିବଟି- ଆଜିକାଲି ଯୋ' ଗୋଲ୍ଡ଼ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ ଅର୍ଡର ହେଲାଣି-ମିଛେ ମିଛେ ସରକାର କାହିଁକି ସୁନାତକ ନେବେ । ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ନାତି ବୟସର ପିଲା କହନ୍ତି, "ଶଳା! ଗୋଟାଏ ମାରାଥନ୍ ରେସ୍ ନେଇଛି- ସ୍ୱାମୀ, ପୁତୁରା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖାଇ ଆମକୁ ଖାଇଲେ ବୁଢ଼ୀ ମନ ଶାନ୍ତି-ଶଳା, କିଛି କାଢ଼ି ଦେଲେ ମୁଁ ପାରାଦ୍ୱୀପରେ ଗୋଟାଏ ଟ୍ରଲର୍ ଏଇ ସିଜିନ୍‌ରେ ପକେଇ ଦିଅନ୍ତି । ପ୍ରନ୍ ଟୁ' ଡ଼େ' ସେଲ୍‌ସ ଆଉଟ୍ ସାଇଡ୍, ଆଟ୍ ଦି ରେଟ୍ ଅଫ୍ ହଣ୍ଡ୍ରେଡ଼ ଏଇଟି ରୁପିଜ୍ ଏ କିଲୋ ।" ହଣ୍ଡ୍ରେଡ୍ ଏଇଟି ରୁପିଜ୍' କଥାଟା ଉଚ୍ଚାରଣ କଲାବେଳେ ଟୋକାଟାର ଆଖିସବୁ ଖୁବ୍ ଗୋଲ୍ ଗୋଲ୍ ଓ ବଡ଼ ହେଇଯାଇଥାଏ ।

କିନ୍ତୁ ଏ ସମସ୍ତ କଳ୍ପନା ଜଳ୍ପନା ନିଜର ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ପରିହାସଜନିତ ହେଲେ ମଧ ଆଶୁ-ମୃତ୍ୟୁ କାମନା ସବୁ ଚାଲିଥାଏ ତାଙ୍କର ଅଗୋଚରରେ । କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ କଥା ଧୀରେ ଧୀରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ଆଗରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସୁଥାଏ- ତା' ହେଲା ଯେ

ଗଜରାଜପୁର ରାୟ ପରିବାରର ଯେତେ ଲୋକ ଅବଶିଷ୍ଟ ଘରେ ରହୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଦୈନନ୍ଦିନ ଗ୍ରାସାଚ୍ଛାଦନ ଧୀରେ ଧୀରେ ଯେପରି କଷ୍ଟ ସାଧ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଲାଣି । ଆଜିକାଲି କିଏ ବା ଗାଁରେ ରହେ? ସ୍ଥାୟୀ ଅଧିବାସୀ କହିଲେ ବିଧବା ନଣନ୍ଦ ମନୋରମା ଓ ବିଧବା ଯା' ତିଳୋତ୍ତମାଙ୍କୁ ହିଁ ବୁଝାଏ । ତିଳୋତ୍ତମାଙ୍କର ତିନିପୁଅ ପ୍ରାୟ ସହରରେ ରୁହନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ବଡ଼ପୁଅ ଆଦିତ୍ୟ ଗାଁକୁ ଆସି ଭଲମନ୍ଦ ବୁଝାବୁଝି କରିଦେଇ ଯାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ ସହରରେ, କେବଳ ଗାଁରେ ଥାଏ ତିଳୋତ୍ତମାଙ୍କର ନାତୁଣୀ ଅପର୍ଣ୍ଣା । ଅପର୍ଣ୍ଣା ବାର ତେର ବର୍ଷର ଝିଅ । ସିଏ ଗାଁର ମାଇନର ସ୍କୁଲରେ ପାଠ ପଢ଼ନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର କୋଠିଆ । ହଳେ ହଡ଼ା ବଳଦ ଖାଲି ପଡିଆରାକୁ ଦାଣ୍ଡରେ ବନ୍ଧା ହେଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ଆଦିତ୍ୟ ମଝିରେ ମଝିରେ ଯାହା ଆସନ୍ତି, ସେଥିରେ ପ୍ରକୃତରେ ବୁଝାବୁଝି କରିବାର କିଛି ନ ଥାଏ । କେବଳ ସୂଚେଇ ଦେଇ ଯାଆନ୍ତି ଯେ ସବୁ ହଳିଆ କୋଠିଆମାନେ ନିଜକୁ ଭାଗ ଚାଷୀ କହି ଶହେ କି ଦୁଇଶହ ମକଦ୍ଦମା କଲେଣି ଓ ସେହି ମକଦ୍ଦମାରେ ଯାହା ଖର୍ଚ୍ଚ ତାକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ମଧ୍ୟ ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଚାନ୍ଦି ଫିଟିଗଲାଣି । କେବେ କେବେ କୁହନ୍ତି, ସେ ଆଉ ଏତେ ଗାଆଁକୁ ଆସି ପାରିବେ ନାହିଁ ବରଂ ତାଙ୍କ ମା' ତିଳୋତ୍ତମାଙ୍କୁ ସେ ସାଙ୍ଗରେ ସହରକୁ ନେଇଯିବେ ।

ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ସବୁ ଶୁଣନ୍ତି ଓ ସବୁଦିନ ପରି ନୀରବ ରୁହନ୍ତି । ଏସବୁ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରିବା ତାଙ୍କର ସାମର୍ଥ୍ୟ ବାହାରେ, ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ସେତ ଏଠିକି କେବଳ ତାଙ୍କ ମୃତ ପିତା ଲୋକନାଥ ରାୟଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହେଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଏହି ଅସହାୟତା ବା ଆପାତଃ ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟତା ରାୟ ପରିବାରର ଅନ୍ତେବାସୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥାନ୍ତର କରାଯାଇଥାଏ ତାଙ୍କର ଅବର୍ତ୍ତମାନରେ । ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ଅବର୍ତ୍ତମାନରେ କୁହାଯାଏ, "ଗୋଟାଏ ମୁଖଲଜ୍ଜା ନାହିଁ, ଗୋଟିଏ ଝିଅ ବୋଲି ସୁନାରେ ଛାଉଣି କରି ବାପା ବାହା କରିଥିଲେ, ବାପାଘରେ ସଧବା ଥାଉ ଥାଉ ରହିଲାଣି ପଇଁତ୍ରିଶି ବର୍ଷ, ହେଲେ ଗୋଟାଏ କାଣି କଉଡ଼ି କାଢ଼ିବ ନାହିଁ ।" କେତେବେଳେ କେମିତି ନାତୁଣୀ ଅପର୍ଣ୍ଣା ଆସି ଗେହ୍ଲେଇ ହେଇ କହେ, "ବଡ଼ ଜେଜେମା, ତମର ସେ ବାକ୍ସଟା ଭିତରେ କଅଣ ଅଛି?" ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଟିକିଏ ସ୍ମିତ ହସି ଅପର୍ଣ୍ଣାକୁ ଅନାନ୍ତି ଆଉ କୁହନ୍ତି, "ତା' ଭିତରେ ମୋ' ଆୟୁଷ ଅଛି ଲୋ, ଆୟୁଷ ଅଛି- ମୁଁ ନ ମରି ଯାହା ବଞ୍ଚି ରହିଛି ।"

ଅପର୍ଣ୍ଣା ଆସି କଥାଟାକୁ ଯେ ପୂରାପୂରି ନିଜର କୌତୂହଳ ହେତୁ ପଚାରିଥିଲା ଏପରି ନୁହଁ । ଛୋଟ ପିଲାଟିର କୌତୂହଳଟାକୁ ପରୋକ୍ଷରେ ଜାଗ୍ରତ କରେଇ ଦେଇଥିଲେ ତିଳୋତ୍ତମା । ତେଣୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ଏହି ପ୍ରହେଳିକାମୟ ଉତ୍ତର ଯେ ତିଳୋତ୍ତମାଙ୍କର କାନରେ ପଡ଼ିବ, ଏଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହବାର ମଧ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ । ଏଇ ଉତ୍ତର ତୁଣ୍ଡରୁ ଦି' ତୁଣ୍ଡ ହେଇ ବାରମ୍ବାର ତର୍ଜମା କରାଯାଇଛି ଏବଂ ତର୍ଜମାର କମ୍ପାସ ପ୍ରତିଥର ଯେଉଁ ଆଡ଼କୁ ମୁହାଁଇଛି, ତାହା ହେଲା ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଗୁପ୍ତଧନ । କିନ୍ତୁ ଏକଥା ତ ଆଉ ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲି ପଚରା ଯାଏନା । ସମୟ ଓ ସୁଯୋଗ ଉଣ୍ଡି ତିଳୋତ୍ତମା, ଏପରିକି ବିଧବା ପିଇସୀ ମନୋରମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି- କହିଛନ୍ତି, "ତମେ କାହିଁକି ମିଛଟାରେ ଉଠ୍‌ବସ୍ ହଉଚ ମ! ମତେ କୁଞ୍ଚିକାଠିଟା ଦିଅ, ଭାଗବତ ବହିଖଣ୍ଡଟି ନେଇ ଆସୁଚି ।" ନାଁ, ସୁବର୍ଣ୍ଣାମୟୀ ବାରଣ୍ଡାର କାଠ ଖୁଣ୍ଟକୁ ଧରି କୁନ୍ଥେଇ କୁନ୍ଥେଇ ଉଠି ଠିଆ ହେଉଛନ୍ତି ଆଉ ତାଙ୍କ ବଖରା ଆଡ଼କୁ ଗଲାବେଳେ କୁହନ୍ତି, "ଜୀବ ଥେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରୁଥିବି-ଜୀବ ଗଲେ ଗଲା ।" ଏ ଉକ୍ତି ମଧ୍ୟ ତିଳୋତ୍ତମା ଓ ମନୋରମାଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରହେଳିକାମୟ ହୋଇ ରହିଯାଏ । ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଗାଧୋଇ ଗଲାବେଳେ କି ପୋଖରୀପାଣି ଗଲାବେଳେ ନଣନ୍ଦ ଭାଉଜ ଦି' ଜଣଯାକ କାଛ ଖୁରୀ, ଶେଯତଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହେଇ ଖୋଜି ଦେଇଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସବୁ ଫେଲ୍ । ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଓଦାଲୁଗା ବେଢ଼େଇ ହେଇ କୂଅ ମୂଳରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପାଦ ଗଣି ଗଣି ଫେରୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଡାହାଣ ହାତରେ ମଜାମଜି ହେଇ ଚକ୍‌ଚକ୍ କରୁଥିବା ପିତଳ ଲୋଟାରେ ଲୋଟାଏ ପାଣି ଆଉ ବାଁ ହାତରେ ସେଇ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ କୁଞ୍ଚିକାଠି । ସେମାନେ ଶେଷକୁ ଏହି ଗୁପ୍ତଚର କାମରେ ଅପର୍ଣ୍ଣାକୁ ବାରମ୍ବାର ମୁତୟନ କରିଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ, ଅପର୍ଣ୍ଣା ମଧ୍ୟ ଫେଲ ମାରିଚି । ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ଭାଗରେ ପଡ଼ିଛି ତାଙ୍କ ବାପେ ରହୁଥିବା ବଖରା ଓ ସେଇ ଶୋଇଲାବେଳେ କି ଶୀତ କି ଗ୍ରୀଷ୍ମ ସବୁବେଳେ କବାଟ କିଳି ଦେଇଥାଆନ୍ତି ।

ଏହି ସମୟରେ ଏକ ଅପୂର୍ବ ସୁଯୋଗ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ହଠାତ୍ ଗୁରୁତର ଶ୍ୱାସ ରୋଗରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେଲେ ଓ ବେଳେବେଳେ ଧଇଁ ପେଲି ପେଲି ଅନେକ ସମୟ ଧରି ଅଚେତା ହେଇ ରହିଲେ । ସେହି ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ ଅପର୍ଣ୍ଣା କର୍ତ୍ତୃକ ଚେଷ୍ଟା ଅବ୍ୟାହତ ରଖାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଦେଖାଯାଇଛି ଯେ ଅଚେତ ଥିବା ସମୟତକ କୁଞ୍ଚିକାଠି ଉପରେ ଯେଉଁ ବଜ୍ରମୁଷ୍ଟିର ଜାବ ପଡ଼ିଥାଏ ତାକୁ ଖୋଲିବା, ଅପର୍ଣ୍ଣା କାହିଁକି, ବୟସ୍କ ଲୋକମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ସ୍ଥାନୀୟ କବିରାଜ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ଆୟୁର୍ବେଦୀ ଔଷଧ କିଛି କାଟୁ କରୁ ନାହିଁ । ଏବେ ବୋଧହୁଏ ସହରର କୌଣସି ବଡ଼ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ତାଙ୍କୁ ନିଆହବା ଉଚିତ୍, ଏକଥା ଭଲ ଭାବରେ ସମସ୍ତେ ଉପଲବ୍ଧି କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ କିଏ ମୁଣ୍ଡ ପୂରେଇବ? ଖର୍ଚ୍ଚ କିଏ ବହନ କରିବ? ମୃତ ବୀରବର ରାୟଙ୍କର ତିନିଜଣଯାକ ପୁଅ; ଆଦିତ୍ୟ, ସତ୍ୟ ଆଉ ମହିମା ସମସ୍ତେ ସହରରେ ରହୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେହି ଭରସି କରି କଥାଟାକୁ ଉତ୍ଥାପନ କରୁ ନାହାନ୍ତି, ଅଥଚ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ଦ୍ରୁତ ଅବନତି ଘଟୁଛି ।

ଠିକ୍ ଏହି ଘଡ଼ିସନ୍ଧି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ରାୟ ପରିବାରର ସମସ୍ତ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରିଦେଇ ବିଧି ପ୍ରେରିତ ଭାବରେ ସ୍ୱର୍ଗତ ଲୋକନାଥ ରାୟଙ୍କ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ । ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କର ସାନଭାଇ ହରିହର ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କର ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁତ୍ର, ଯିଏ ପିତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଅନ୍ତେ ଭୂ-ସମ୍ପତ୍ତିର ଯାହାକିଛି ଅବିଶିଷ୍ଟ ଅଛି, ତା’ର ଦେଖାଶୁଣା କରନ୍ତି ଅଗରପଡ଼ା ଗାଁରେ ରହି । ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଯଥେଷ୍ଟ ସମୀହ କରି କଥାଟାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । କହିଲେ, “ଆମେ ଖବର ପାଇଲୁ, ବଡ଼ମା’ଙ୍କର ଦିହ କୁଆଡ଼େ ଖୁବ୍ ଖରାପ । ଏତେ ବର୍ଷ ଧରି ଆମେମାନେ ତାଙ୍କର କିଛି କରିପାରିଲୁ ନାହିଁ । ମଉସା ସେଇ ଯେ ନେଇ ଆସିଥିଲେ, ଆଉ ଦିନେ ସେ ଅଗରପଡ଼ା ଦେଖିଲେ ନାହିଁ- ହେଲେ ଖବର ପାଇ ମତେ ମାଆ, ପି’ସୀ ଆଉ ରମେଶ ଭାଇନା ପଠେଇଛନ୍ତି । ଆପଣମାନେ ଯଦି ଅନୁମତି ଦିଅନ୍ତେ, ତାହାହେଲେ ଆମେ ବଡ଼ମା’ଙ୍କୁ ଗାଁକୁ ନେଇଯାଇ ଶେଷ ଜୀବନରେ ତାଙ୍କର ସେବା କରିବାର ସୁଯୋଗ ଅନ୍ତତଃ ପାଆନ୍ତୁ ।” ଯୋଗକୁ ସେଦିନ ଶନିବାର, ଆଉ ଆଦିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥାଆନ୍ତି ଘରେ । ଆଦିତ୍ୟ ଯେମିତି ସରଗର ଚାନ୍ଦ ପାଇଲେ, କହିଲେ, “ବୁଝିଲେ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନବାବୁ, ଜିନିଷ ହେଲା ଆପଣଙ୍କର-ଆପଣ ଆଜି ଆସନ୍ତୁ, ଆପଣଙ୍କର ଯେବେ ଇଚ୍ଛା ଆପଣଙ୍କର ଜିନିଷ ଆପଣ ନେବେ ।”

ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ବାବୁ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଲେ ଓ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ପୁନଃ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରିବାର ଆୟୋଜନ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଅବଶ୍ୟ ମନ ଧରିବାକୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର କାନରେ କଥାଟା ପକାଯାଇଥିଲା । ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଧଇଁ ପେଲି ପେଲି କହିଥିଲେ, “ଆରେ, କାହିଁକି ବୁଢ଼ୀଟାକୁ ବିଲେଇ ପିଲା ପରି ଏପଟ ସେପଟ କରୁଚ, ଆଉ କଅଣ ମୁଁ ବଞ୍ଚିବି?” ଯାତ୍ରା କରିବାର ଆୟୋଜନ ଭିତରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ଏଇ କ୍ଷୀଣ ପ୍ରତିବାଦ ପାଣିଫୋଟକା ପରି କୁଆଡ଼େ ମିଳେଇ ଯାଇଥିଲା । ଅଗରପଡ଼ାରେ ପହଞ୍ଚିବା ବେଳକୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ପିଣ୍ଡରେ ଯେ ତଥାପି ପ୍ରାଣ ଥିଲା, ତା’ର କାରଣ, ଏଥରକ ସେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇଥିଲେ ରେଳଗାଡ଼ି ଯୋଗେ, ଯାହା ମାତ୍ର ତିନିଘଣ୍ଟାର ବାଟ । ହାତରେ କୁଞ୍ଚିକାଠି ଧରି ରେଳରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଶଗଡ଼ରେ ବସିଲା ବେଳକୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ କହିଲେ “ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ, ବଡ଼ କଥାଟାଏ କଲ- ମଲା ବେଳକୁ ବୁଢ଼ୀକୁ ରେଳଗାଡ଼ିରେ ଚଢ଼େଇ ଦେଲ ହେଲେ ।”

ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କୁ ପାଛୋଟି ନବାପାଇଁ ଘର ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆରେ ନଣନ୍ଦ ଚିତ୍ରାଙ୍ଗଦା ଦେବୀ ଓ ଯା’ ପ୍ରତିଭା କୁମାରୀଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କେହି ନ ଥିଲେ । ଆଉ କିଏ ବା ଥାଆନ୍ତା? ଦିଅର ଆଉ ନଣନ୍ଦଙ୍କ ପିଲାମାନେ, ନାତିମାନେ, ସବୁତ ସହରରେ ପାଠ ପଢୁଛନ୍ତି, ଚାକିରି କରୁଛନ୍ତି । ଇତିମଧ୍ୟରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଅଗରପଡ଼ା ଘରର ମାନଚିତ୍ର ମଧ୍ୟ ବିସ୍ମୃତ ହେଇଥିଲେ, ତାଙ୍କର ଦୁଇବାହା ଧରି ଚିତ୍ରାଙ୍ଗଦା ଓ ପ୍ରତିଭାକୁମାରୀ ତାଙ୍କୁ ଘର ଭିତରକୁ ନବାବେଳେ ସେଇ ଦୂର ଅତୀତରେ କୋ’ ଘର କଅଣ ଥିଲା, କୋ’ ଘର ଭାଙ୍ଗିଗଲାଣି, କୋ’ ଘରେ

ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ଶାଶୂ ବସି ପରିବା କାଟୁଥିଲେ ଇତ୍ୟାଦିର ଗୋଟିଏ ଧାରାବିବରଣୀ ଦେଉଥାଆନ୍ତି । ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ରହୁଥିବା ଘରଟି ତାଙ୍କ ରହିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରାଯାଇଥିଲା । ଖଟ ଉପରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ବେକ ତଳେ ପ୍ରଭୂତ ପରିମାଣର ତକିଆ ଦେଇ ଶୁଆଇ ଦେବା ପରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ପ୍ରଥମ ଥରପାଇଁ ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲି କହିଲେ, “ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ, ମୋ ହାତ ବାକ୍ସଟା ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲେଇଲ ନାହିଁ- ସିଏ ମୋ ଜୀବନ ।” ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ତୁରନ୍ତ ଜବାବ୍ ଦେଲେ, “ହଁ ବଡ଼ମା, ମୁଁ ନିଜେ ପରା ଧରି ଧରି ତମ ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଛି ।”

ରାୟ ପରିବାର ପରି ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାରର ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ତଦ୍ରୂପ । କିନ୍ତୁ ଏଇ ଦୁରବସ୍ଥା ଭିତରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କୁ ଆଣିବା ପଛରେ ଗୋପନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନ ଥିଲା, ଏପରି ନୁହେଁ । ତା’ ଛଡ଼ା ଏଇ ଗଚ୍ଛିତ ଅର୍ଥକୁ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାର ମନେ କରୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କର ନ୍ୟାଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ୟ ହିସାବରେ : ଆମ ଘରର ବୋହୂ, ହକ୍ ବାହା ହେଇ ଆସିଚି, କେହି କିଛି ମାଗି ଯାଚି ଯାଇ ନ ଥିଲା । ଯୁକ୍ତିଟା ପ୍ରକାଶ୍ୟରେ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ନେପଥ୍ୟରେ ଥିଲା ଏହିପରି । ଏହା ଭିନ୍ନ ମଧ୍ୟ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାର ସପକ୍ଷରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ଯୁକ୍ତି ଥିଲା । ତା’ ହେଲା ଏହି ଯେ, ହରିହର ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କର ନିଜ ନାତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସୁରଜିତ୍ ମଉଜ୍ (ଯାହା ସୁରଜିତ୍‌ଙ୍କର ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ସଂଜ୍ଞାର ସ୍ୱକୃତ ନବୀକରଣ) ଡାକ୍ତରୀ ପାଶ୍ କରି ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଇ ଉଚ୍ଚ ସରକାରୀ ଚାକିରିରେ କଟକରେ ମହଜୁତ୍ । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ହେତୁ ବା ତାଙ୍କ ଜରିଆରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସର୍ବ-ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଡାକ୍ତରୀ ସାହାଯ୍ୟ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କୁ ମିଳିବା କେବଳ ସମ୍ଭବ ନୁହଁ, ଏକପ୍ରକାର ନିଶ୍ଚିତ ।

ସତକୁ ସତ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଆସିବା ପରେ ପରେ ସୁରଜିତ୍ ଥରେ ଡାକରା ପାଇ ଗାଁକୁ ଆସିଥିଲେ ଓ ଷ୍ଟେଥୋ ଯୋଗେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କୁ ଢେର ସମୟ ଯାଏ ପରୀକ୍ଷା କରି ସାରି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ଯେ, ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଭୋଗୁଥିବା ରୋଗର ନାଁ ହେଲା ବ୍ରୋଙ୍କିଆଲ୍ ଆଜ୍‌ମା ଏବଂ ଏହା ନିରାମୟ ହେବା ପାଇଁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଡାକ୍ତରୀ ଶାସ୍ତ୍ରରେ କୌଣସି ଔଷଧ ଉଦ୍‌ଭାବନ ହେଇ ନାହିଁ । ଫେରିଗଲା ବେଳେ ପରିବେଷ୍ଟିତ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନମାନଙ୍କୁ ଶେଷବାଣୀ ଶୁଣାଇ ଯାଇଥିଲେ ଯେ ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହବାର କିଛି କାରଣ ନାହିଁ । କାରଣ ବ୍ରୋଙ୍କିଆଲ ଆଜ୍‌ମାରେ ଭୋଗୁଥିବା ଲୋକମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହେଇଥାଆନ୍ତି ।

ଆଁ! ଦୀର୍ଘଜୀବୀ! ମାନେ କେତେ ଦୀର୍ଘ? ମନକୁ ମନ ଭାବୁଥିଲେ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ । କିନ୍ତୁ ରୋଗର ଉପଶମପାଇଁ ସୁରଜିତ ମଉଜ୍ ଯେଉଁ ଦୀର୍ଘ ପ୍ରେସ୍‌କ୍ରିପ୍‌ସନ ଦେଇଯାଇଥିଲେ ସେ ଔଷଧ ଆଣିବାକୁ ଯାଇ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଙ୍କୁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ପ୍ରାୟ ଅଠାବନ ଟଙ୍କା । ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ଘୋର ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାଙ୍କୁ ସମୟ ଓ ଅନୁପାନ ଅନୁଯାୟୀ ଗଳାଧଃକରଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ସବୁଯାକ ଔଷଧ ।

ପୁଣି ସମୟ ଗଡ଼ି ଚାଲିଲା; ରେଲ୍ ଚକର ଘୂର୍ଣ୍ଣନରେ, ଏରୋପ୍ଲେନ୍‌ମାନଙ୍କର ପ୍ରପେଲରର ଗତିରେ ଓ ବେତାର କେନ୍ଦ୍ର କାନ୍ଥଘଣ୍ଟାର ଶବ୍ଦରେ । କିନ୍ତୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ରହିଗଲେ ଗୋଟାଏ ଅବସ୍ଥାରେ, ଯାହାକୁ କୁହାଯାଏ ସ୍ଥିତାବସ୍ଥା । ତାଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ନା ହଉଛି ଉନ୍ନତି ନା ଅବନତି । ତାଙ୍କର ଦୈନନ୍ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ଅବ୍ୟାହତ ରଖିଛନ୍ତି ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ-ଖାଲି ବେଳେ ବେଳେ ଆସୁଚି ସେଇ ପୁରୁଣା ରୋଗର ଆକ୍ରମଣ । ଔଷଧ ଖାଇଲେ ଉପଶମ ନ ହଉଚି, ତା’ ନୁହଁ, କିନ୍ତୁ ପୂରାପୂରି ଭଲ ହବାର କୌଣସି ସୂଚନା ନାହିଁ ।

ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ପ୍ରତି ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାରର ଯେଉଁ ଉଦ୍‌ବେଗ ଥିଲା ପରି ମନେ ହେଉଥିଲା, ତାହା କମିଯାଇଛି ଅନେକ ପରିମାଣରେ । କିଏ ବା କେତେ ଜଗି ବସିଥିବ! ଡାକ୍ତର ତ କହିଗଲେ, ଏ ରୋଗ ଭଲ ହୁଏ ନାହିଁ । କାନ୍ଥରେ ଟଙ୍ଗା ହେଇଥିବା ବାରୋମିଟର ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ଉତ୍ତାପ ରେକର୍ଡ କଲା ପରି ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ଶ୍ୱାସର ଗ୍ରାଫ୍, କେତେବେଳେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖୀ ତ କେତେବେଳେ ନିମ୍ନମୁଖୀ ପୁଣି କେତେବେଳେ ଏକ ସମାନ୍ତରାଳ ରେଖା । ତା’ ଉପରେ କାହାର ଅକ୍ତିଆର ଅଛି?

କିନ୍ତୁ ପ୍ରାୟ ଛଅ ମାସ କାଳ ଅତିବାହିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ଔଷଧ କିଣା ଓ ଡାଏଟ୍‌ର ସାମାନ୍ୟ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟି ନାହିଁ ଓ ଇତିମଧ୍ୟରେ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ହାତରୁ ବେଶ୍ କିଛି କଞ୍ଚା ପଇସା ଖସି ଯାଇଛି । ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଅନନ୍ୟୋପାୟ ହେଇ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି, ଯଦିଓ ତାଙ୍କର ସବୁବେଳେ ମନେ ହେଉଛି, ସେ ବୋଧହୁଏ ଗଜରାଜପୁରର ଜଣେ ରୋଗିଣୀକୁ କିଣିଛନ୍ତି ଅନେକ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରି । କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ଗଜରାଜପୁରର ତିଳୋତ୍ତମା ଓ ମନୋରମା ଭାବୁଥିଲେ, ସେମାନେ ବୋଧହୁଏ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଅନେକ ଶସ୍ତାରେ ।

ଠିକ୍ ରାୟ ପରିବାର ପରି ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାର ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ହାତବାକ୍ସ ଭିତରକୁ ଉଙ୍କି ମାରିବା ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ ତାହା ସମ୍ଭବ ହେଇ ନାହିଁ, କାରଣ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ, ସେ ଗଜରାଜପୁର ହେଉ ବା ଅଗରପଡ଼ା ହେଉ, ତାଙ୍କର ମୌଳିକ ଚରିତ୍ର ପରିବର୍ତ୍ତନର କୌଣସି ଆଶା ନାହିଁ; ବିଶେଷକରି ଏ ବୟସରେ । ସେ ବାରମ୍ବାର ହାତବାକ୍ସ ଭିତରୁ ମଠାଲୁଗା, ନ ହେଲେ ଭାଗବତ ବହି କାଢ଼ି ଆଣିବା ପାଇଁ ଚିତ୍ରାଙ୍ଗଦା ଓ ପ୍ରତିଭାମୟୀଙ୍କର ଅତର୍କିତ ଚେଷ୍ଟାକୁ ପ୍ରତିହତ କରିଛନ୍ତି ।

ଅମାପ ଖର୍ଚ୍ଚ ସତ୍ତ୍ୱେ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାର ବୀତସ୍ପୃହ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଶା ହରେଇ ବସି ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବେଳେବେଳେ ସେମାନଙ୍କର ସନ୍ଦେହ ହବାର ଏକମାତ୍ର କାରଣ ହେଲା- କାହିଁକି ରାୟ ବଂଶ ଏତେ ସୁବିଧାରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ତାହା ହେଲେ କଅଣ ସବୁ ଫାଙ୍କା- କିଛି ନାହିଁ । ଯଦି ସେଇଆ ହିଁ ହୁଏ, ତାହାହେଲେ ହାତର କୁଞ୍ଚିକାଠି ଛାଡ଼ିବା ପାଇଁ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଏତେ କୁଣ୍ଠିତ କାହିଁକି? ପୁ ଣି ଥରେ ସାମୂହିକ ଆଶା ଜାଗରୁକ ହୁଏ । ଶ୍ୱାସରୋଗୀମାନେ ହେଇପାରନ୍ତି ଦୀର୍ଘଜୀବୀ, ଅମର ତ ନୁହନ୍ତି?

କଥାଟା ଏକାବେଳକେ ସତ । ଶ୍ୱାସରୋଗୀମାନେ ଦୀର୍ଘଜୀବୀ, କିନ୍ତୁ ଅମର ନୁହନ୍ତି । ସତକୁ ସତ ଦିନେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ବିଛଣା ଧରିଲେ । ତୁହାକୁତୁହା ଧଇଁ ଉଠିଲା । କେତେବେଳେ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଧଇଁରେ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ ବସି ରହିଲେ ତ କେତେବେଳେ ମୁହଁମାଡ଼ି ଅଚେତ ହେଇ ପଡ଼ି ରହିଲେ । କିନ୍ତୁ ବିଛଣା ଛାଡ଼ି ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇବାକୁ ଆଉ ଶକ୍ତି ସଞ୍ଚୟ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଦୀର୍ଘ ଦୁଇଦିନ ଧରି ବିଛଣାରେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରାକୃତିକ କ୍ରିୟା କର୍ମ କରିବା ପାଇଁ ବେଡ୍‌ପ୍ୟାନ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଯୋଗାଇ ଦିଆଗଲା । ଅନଭ୍ୟସ୍ତ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ବିଛଣା ଉପରେ ଏ ସମସ୍ତ କୃତ୍ରିମ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବ୍ୟବହାର କରିବା ହେତୁ ନିଜର ଅଦୃଷ୍ଟକୁ ପ୍ରଭୂତ ପରିମାଣରେ ଅଭିଶାପ ଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ତଥାପି ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ଚତୁର୍ଥୀ ଦିବା ଛଅ ଘଟିକା ସମୟରେ ଇହଲୀଳା ସମ୍ବରଣ କଲେ ଓ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ଯେ, ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କର ଡାହାଣ ହାତର ବଦ୍ଧମୁଷ୍ଟି ଭିତରେ ତଥାପି ମଧ୍ୟ ଆବଦ୍ଧ ଥିଲା ସେହି ବହୁ ଆକାଂକ୍ଷିତ କୁଞ୍ଚିକାଠିଟି ।

ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ତଥାପି ସଧବା ଥିଲେ ଓ ପ୍ରତିଦିନ ନିୟମିତ ଭାବରେ ସ୍ନାନାଦି ସାରି କପାଳ ଉପରେ ଏକ ବିରାଟ ସିନ୍ଦୂରଟୋପା ଧାରଣ କରୁଥିଲେ । କାରଣ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ଜୀବିତ କି ମୃତ ଏକଥା କୌଣସି ଦିନ ସାବ୍ୟସ୍ତ କି ସମାହିତ ହେଉ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ମୃତଦେହକୁ ଶ୍ମଶାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନେଲାବେଳେ ଅହିଅ ଡେଙ୍ଗୁରା ବାଜିଥିଲା ଓ ପ୍ରଭୂତ ପରିମାଣରେ ଖଇ କଉଡ଼ି ରାସ୍ତାରେ ବିଛା ହେଇଥିଲା । ଶ୍ମଶାନକୁ ନବା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କର ମୃତ ଦେହର ଡାହାଣ ପାପୁଲିଟି ଭିତରେ ଯାହା ଝୁଲି ରହିଥିଲା, ତାହା ହେଲା ସେହି ଅତି ପ୍ରିୟ କୁଞ୍ଚିକାଠି । ତାହା ମାଲଭାଇଙ୍କର ସାମୂହିକ ଚେଷ୍ଟାରେ ମୁଷ୍ଟିମୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ମାଲଭାଇମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ମମ । ସେମାନେ ଯଦି ଶବାଧାରରେ ଶୋଇ ରହିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବିତାବସ୍ଥାରେ ଥିବା ଭାବାବେଗ ପାଇଁ ଚିନ୍ତିତ ହେଇ ପଡ଼ନ୍ତେ, ତାହାହେଲେ ସେମାନେ ମାଲଭାଇ ହେଇ ଥାଆନ୍ତେ କାହିଁକି? ଆଗରୁ ଚାବିଟିକୁ ମୁଷ୍ଟିମୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଓ ଗୋଟିଏ ଗୁଆକାତି ସଂଯୁକ୍ତ କରି ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ପିନ୍ଧିଥିବା ମଣିବନ୍ଧର ଦୁଇପଟ ସୁନାକାଚକୁ କାଟି ଦିଆଗଲା । ନାକର ନୋଥ ଟିକକ ପାଇଁ ଗୁଆକାତି ଅନାବଶ୍ୟକ,

ତେଣୁ କିଏ ଜଣେ ଗୋଟାଏ ଝାଙ୍କରେ ତାକୁ ନାସାରନ୍ଧ୍ରମୁକ୍ତ କଲା, ରକ୍ତର ସାମାନ୍ୟତମ ଅପବ୍ୟୟ ମଧ୍ୟ ହେଇ ନାହିଁ । ତା' ପରେ ଯଥା ସମୟରେ ଦାହକ୍ରିୟା ସମାପ୍ତ ହେଲା ।

ଯଥା ସମୟରେ ଓ ଯଥାରୀତି ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ଦଶାହ ଓ ଏକାଦଶାହ ପାଳିତ ହେଇଥିଲା ଓ ସେଥିରେ ଗ୍ରାମର ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କୁ ଆପ୍ୟାୟିତ କରାଗଲା । ସେଥିରେ ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାର ତାଙ୍କର ସାମାଜିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦୃଷ୍ଟିରୁ କୌଣସି କାର୍ପଣ୍ୟ କରି ନ ଥିଲେ ।

ଏକାଦଶାହ ପରେ ଆସିଥିଲା ସେହି ବହୁ ଆକାଂକ୍ଷିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ବହୁ ସାବଧାନତା ଅବଲମ୍ବନ କରିଥିଲେ । ଏ ସମସ୍ତ ସମୟ ଚାବିକାଠିଟିକୁ ନିଜର ଅକ୍ତିଆରରେ ରଖିବା ଛଡ଼ା ମଧ୍ୟ ସେ ତାଙ୍କର ଭାଇମାନଙ୍କୁ (ରମେଶ ଓ କୃତ୍ତିବାସ) ଆଗରୁ ଖବର ଦେଇଥିଲେ, ଯେପରି କେହି ପରେ ତାଙ୍କୁ ଦୋଷ ଦବାର ସୁଯୋଗ ନ ପାଏ ।

ସେଦିନ ରାତି ପ୍ରାୟ ଦଶଟା । ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ପରିବାରର ବାହାର କବାଟ ଉତ୍ତମ ରୂପେ କିଳାଯାଇ କୌଣସି ଆଗନ୍ତୁକର ଆକସ୍ମିକ ଉପସ୍ଥିତିକୁ ସୂଚାରୁ ରୂପେ ନିଷିଦ୍ଧ କରାଯାଇଛି । ଘର ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଲଣ୍ଠନ୍‌ର ମଳିନ ଆଲୋକକୁ ଘେରି ବସିଛନ୍ତି ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ, ରମେଶ ଓ କୃତ୍ତିବାସ । ଚିତ୍ରାଙ୍ଗଦା ଓ ପ୍ରତିଭା କୁମାରୀ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଠିଆ ହେଇଛନ୍ତି ଏକ ଦ୍ୱୈତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ । ସେମାନେ ଅତର୍କିତ ଭାବରେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟିତ କୌଣସି ଆଗନ୍ତୁକ, ଶିଶୁ ବା କିଶୋରକୁ ବାରଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବାକ୍‌ସର ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମଧ୍ୟ ବଞ୍ଚିତ ହେବେ ନାହିଁ ।

ବାକ୍ସ ଖୋଲାଗଲା । ଯାହାସବୁ ପ୍ରାଥମିକ ଆବିଷ୍କାର ତାହା ଜଣା ଅଧିକେ ଜଣାଥିଲା । ତିନିଖଣ୍ଡ ଭାଗବତ ପୋଥି, ଖଣ୍ଡେ ମଠାଲୁଗା, ତା' ତଳକୁ ଗୋଟିଏ କୋଥଳି, ଯେଉଁଥିରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ତୁଳସୀମାଳୀ, ରୁଦ୍ରାକ୍ଷମାଳା ଓ କିଛି ନିର୍ମାଲ୍ୟ ଗଚ୍ଛିତ ଅଛି । ତା' ତଳକୁ ବଡ଼ଦାଣ୍ଡରୁ କିଣା ଖଣ୍ଡେ ଜଗନ୍ନାଥ-ବଳଭଦ୍ର-ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କର ଟିଣ ବନ୍ଧେଇ ଫଟ । ତା' ତଳେ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ନୂଆ ଗାମୁଛା । ତା' ତଳେ କିଛି ରୂପା ଟଙ୍କା-ଭିକ୍ଟୋରିଆ ମୁଣ୍ଡ ଥାଇ । ବୋଧହୁଏ ସତରଟା କି ଅଠରଟା । ତା' ତଳେ-ତା' ତଳେ? ଆଉ କିଛି ନାହିଁ? ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଙ୍କର ଆଙ୍ଗୁଠିର ନଖଗୁଡ଼ାକ ଲୁହା ଟ୍ରଙ୍କ୍ ତଳେ ରାମ୍ପୁଡ଼ି ହୋଇଯାଇ କିପରି ଗୋଟାଏ ଧାତବ ଶବ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି କଲା ।

ଟ୍ରଙ୍କ୍‌ର ଢାଙ୍କୁଣି ଦିହରେ କେଇଟା ଖୋପରେ କିଛି କାଗଜ ଗେଞ୍ଜା ହେଇଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ତନଖି କରାଗଲା । ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ହେଲା ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀଙ୍କ ବିବାହ ଉପଲକ୍ଷେ କେଉଁ ଅନାମିକା କବିଙ୍କ ଲିଖିତ ଖଣ୍ଡେ ବାହାଘର ଗୀତ । ଅନ୍ୟଟି ହେଲା ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କ ଯୁବକ ବେଳର ହଳଦିଆ ପଡ଼ି ଆସିଥିବା ଖଣ୍ଡେ ଫଟ । ଆଉ ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ, ଯାହା ଆଜିକି ବୟାଳିଶିବର୍ଷ ତଳର-ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କ ହାତଲେଖା ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ।

ପ୍ରିୟତମା ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ,

ମୁଁ ତମର ଯୋଗ୍ୟ ସ୍ୱାମୀ ନୁହଁ । ମୁଁ ଆଜି ଯାଉଛି ଏକ ଅଜଣା ସନ୍ଧାନରେ । ଯଦି କେବେ ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥ ନେଇ ଫେରି ପାରିବି-ଫେରିବି, ନ ହେଲେ ତମେ ତମର ମୁଣ୍ଡରୁ ସିନ୍ଦୂର ପୋଛିଦବ । ତମର ସ୍ୱୀକୃତି ନ ଥିଲେ, ତମ ପ୍ରଭୂତ ଅଳଙ୍କାର ସବୁ ନବାବେଳେ ମୋର ମନେ ହେଇଥାଆନ୍ତା ମୁଁ ଜଣେ ଦସ୍ୟୁ; କିନ୍ତୁ ତମେ ମୋତେ ସେଥିରୁ ଆଜି ମୁକ୍ତି ଦେଇଛ । ତମକୁ ଅଜସ୍ର ଧନ୍ୟବାଦ । ମୋର ଗଭୀର ଚୁମ୍ବନ ଗ୍ରହଣ କରିବ । ମୋ ରାଣ, ଏ ଚିଠି କାହାକୁ ଦେଖାଇବ ନାହିଁ ।

ବିଦାୟ ।

।।ଇତି।।

ତୁମର ହତଭାଗ୍ୟ ସ୍ୱାମୀ

ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଧରାଜ

ଏହା ଯେ ପ୍ରତାପ ମର୍ଦ୍ଧରାଜଙ୍କର ନିଜର ହସ୍ତଲିପି ଓ ସ୍ୱାକ୍ଷର, ଏଥିରେ ସମବେତ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକାରୀମାନଙ୍କର କାହାର ତିଳେମାତ୍ର ସନ୍ଦେହ ନ ଥିଲା।